

Kétszemélyes játékok

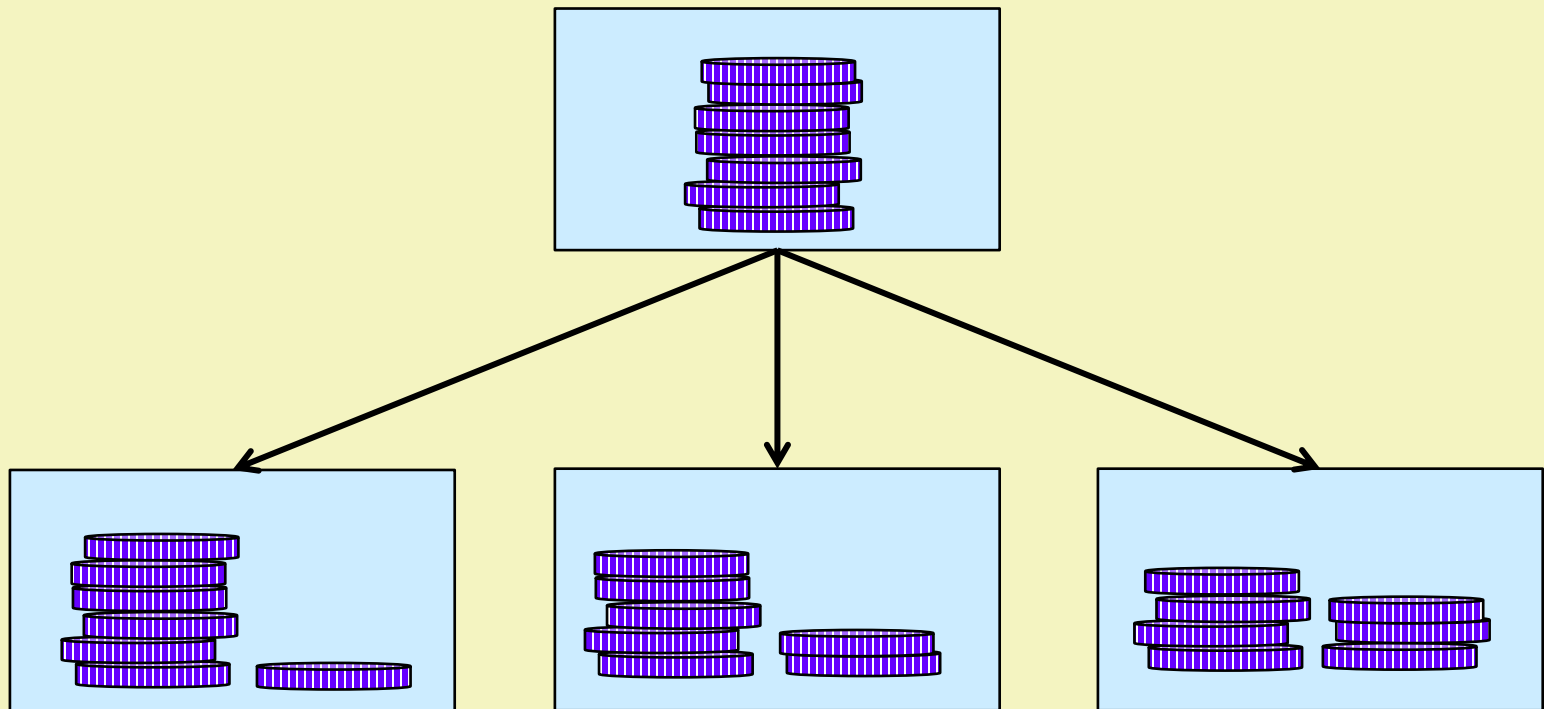
Kétszemélyes, teljes információjú, véges, determinisztikus, zéró összegű játékok

- ❑ Két játékos lép felváltva adott szabályok szerint, amíg a játszma véget nem ér.
- ❑ Mindkét játékos ismeri a maga és az ellenfele összes múltbeli és jövőbeli lépéseit és lépési lehetőségeit, és azok következményeit.
- ❑ Minden lépés véges számú lehetőség közül választható, és minden játszma véges lépésben véget ér. Egy lépés determinisztikus, a véletlennek nincs szerepe.
- ❑ Amennyit a játszma végén az egyik játékos nyer, annyit veszít a másik. (Legegyszerűbb változatban két esélyes: egyik nyer, másik veszít; vagy három esélyes: döntetlen is megengedett)

Állapottér modell

- állapot – állás + soron következő játékos
- művelet – lépés
- kezdő állapot – kezdőállás + kezdő játékos
- végállapot – végállás + játékos
- + payoff függvény: $p_A, p_B : \text{végállapot} \rightarrow \mathbb{R}$ (játékosok: A, B)
 - Zéró összegű kétszemélyes játékokban:
$$p_A(t) + p_B(t) = 0 \quad \text{minden } t \text{ végállapotra}$$
 - Speciális esetben (a továbbiakban ezt feltételezzük):
 - $p_A(t) = +1$ ha A nyer
 - $p_A(t) = -1$ ha A veszít
 - $p_A(t) = 0$ ha döntetlen

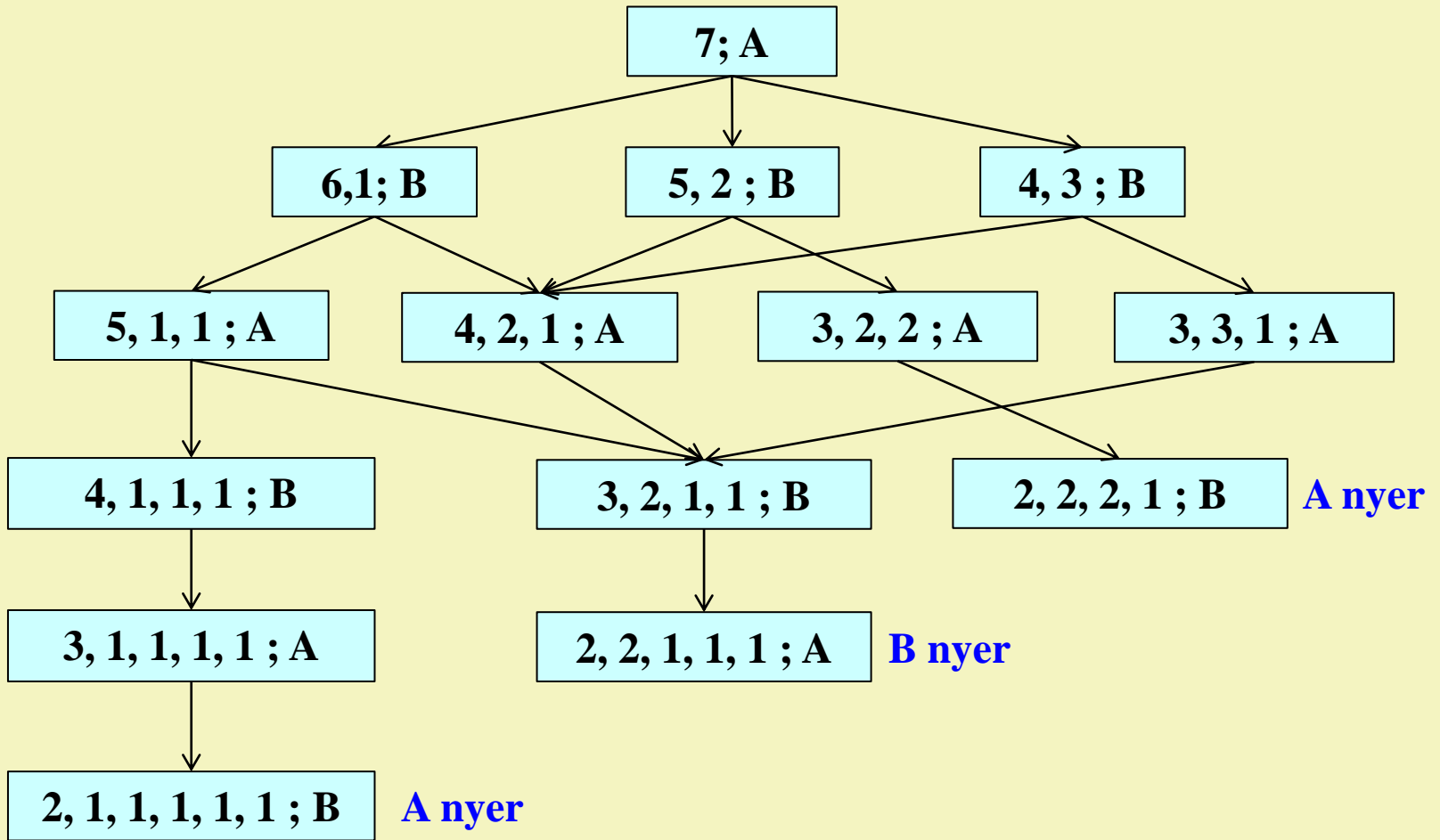
Grundy mama játéka



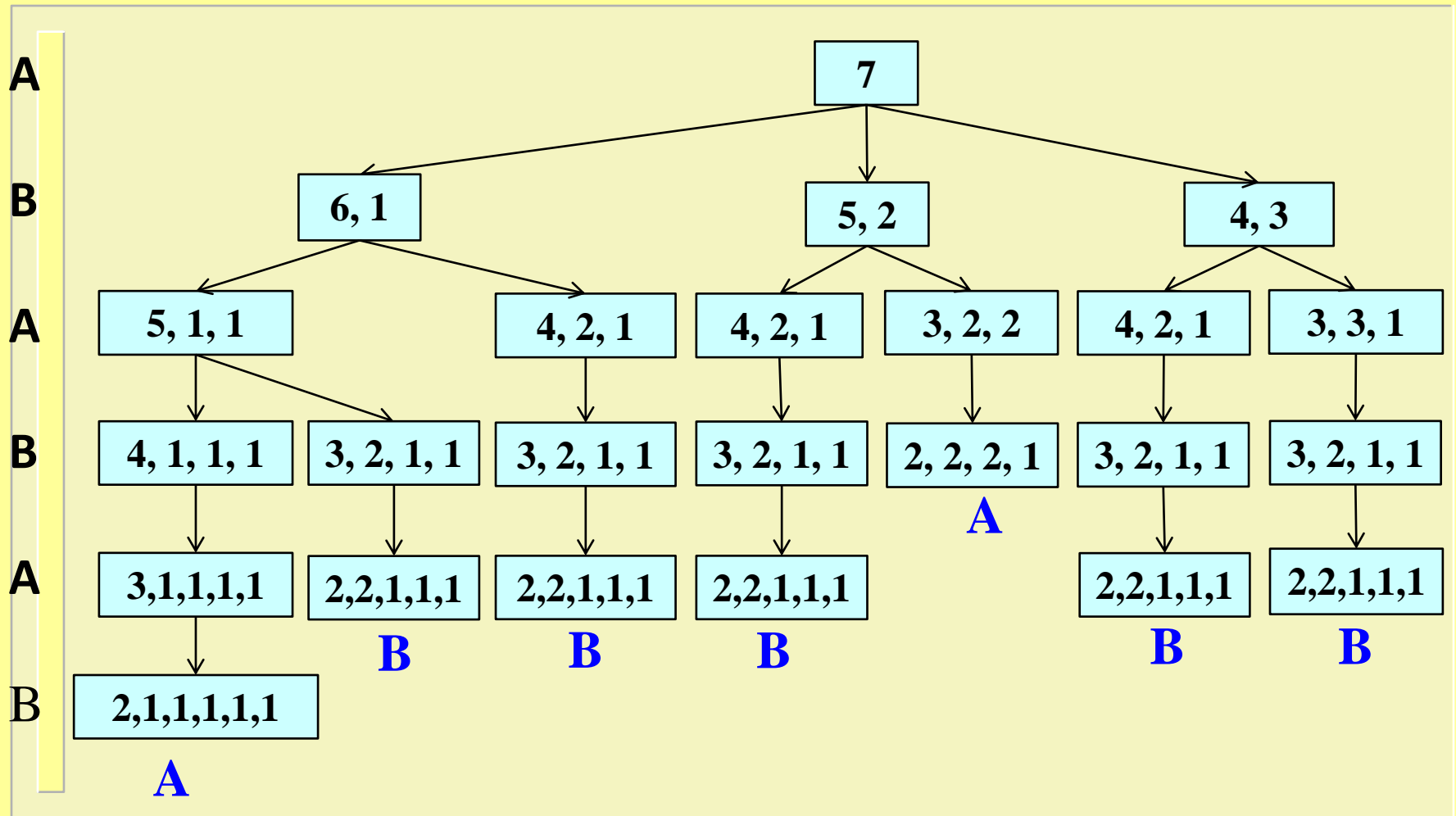
Gregorics Tibor

Mesterséges intelligencia

Grundy mama állapot-gráfja



Grundy mama játékfa

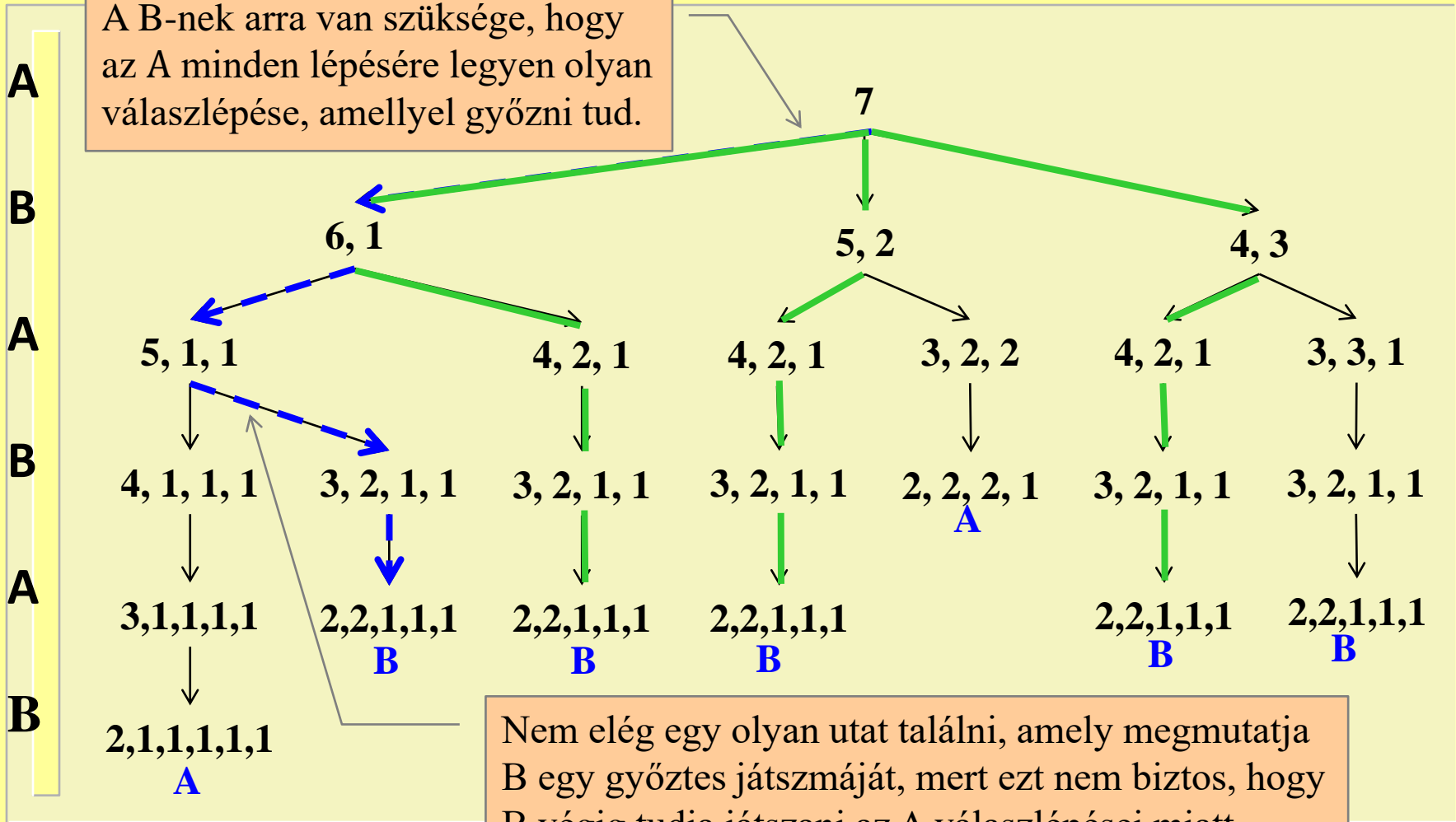


Játékfa

- csúcs – állás (egy állás több csúcs is lehet)
- szint – játékos (felváltva az A és B szintjei)
- él – lépés (szintről szintre)
- gyökér – kezdőállás (kezdő játékos)
- levél – végállások
- ág – játszma

Hogyan tud a **B** játékos biztosan nyerni?

A B-nek arra van szüksége, hogy az A minden lépésére legyen olyan válaszlépése, amellyel győzni tud.



Nem elég egy olyan utat találni, amely megmutatja B egy győztes játszmáját, mert ezt nem biztos, hogy B végig tudja játszani az A válaszlépései miatt.

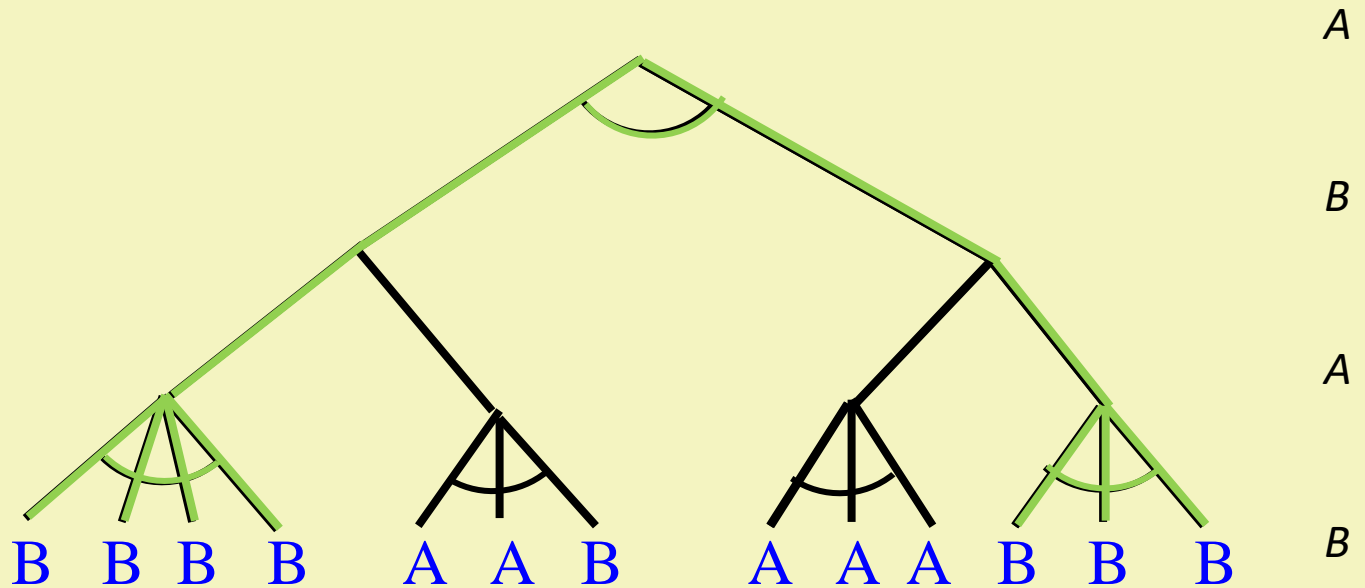
Nyerő stratégia

- ❑ Egy játékos nyerő stratégiája egy olyan elv, amelyet betartva az ellenfél minden lépésére tud olyan választ adni, hogy megnyerje a játékot.
- ❑ A nyerő stratégia NEM egyetlen győztes játszma, hanem olyan győztes játszmák összessége, amelyek közül az egyiket biztos végig tudja játszani az a játékos, aki rendelkezik a nyerő stratégiával.

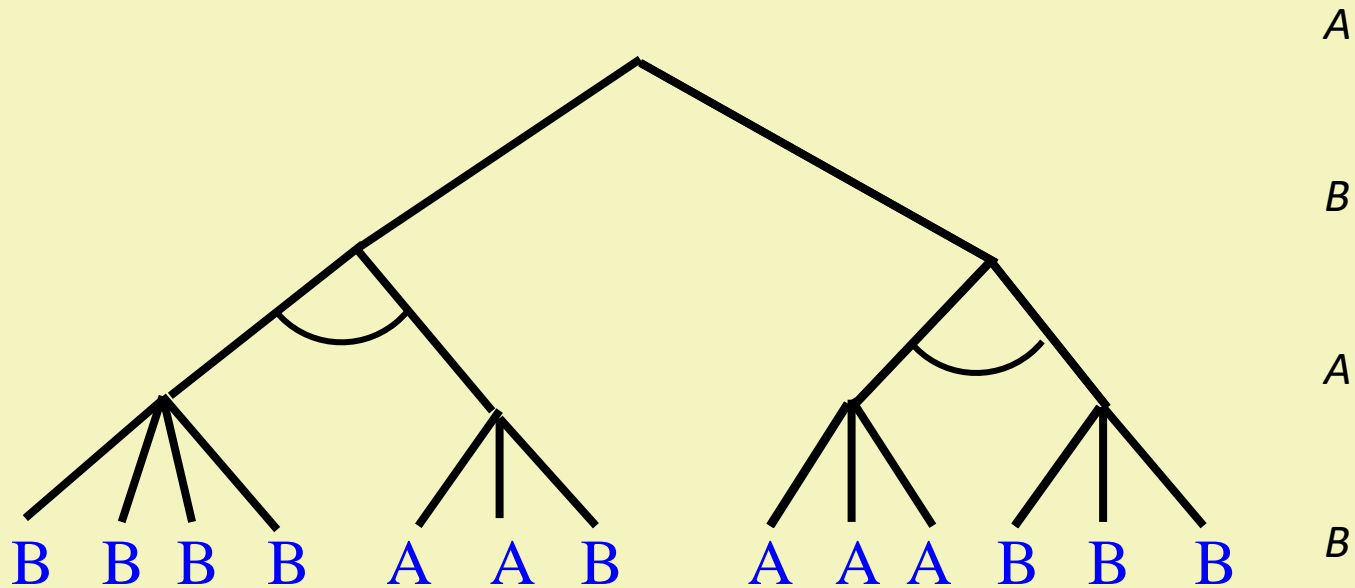
Megjegyzés

- ❑ A játék az egyik játékos szempontjából egy **ÉS/VAGY** fával ábrázolható.
 - saját szinten egy csúcs utódai között VAGY kapcsolat van
 - ellenfél szintjén egy csúcs utódai között ÉS kapcsolat van
- ❑ A nyerő stratégiát az **ÉS/VAGY** játékfa azon **hiper-útja** mutatja, amely a gyökércsúcsból csupa nyerő levélcsúcsba vezet.
- ❑ A nyerő stratégia keresése tehát egy **ÉS/VAGY** fabeli hiper-út keresési probléma.

Nyerő stratégia keresése a **B** játékos ÉS/VAGY fájában



Nyerő stratégia keresése az **A** játékos ÉS/VAGY fájában

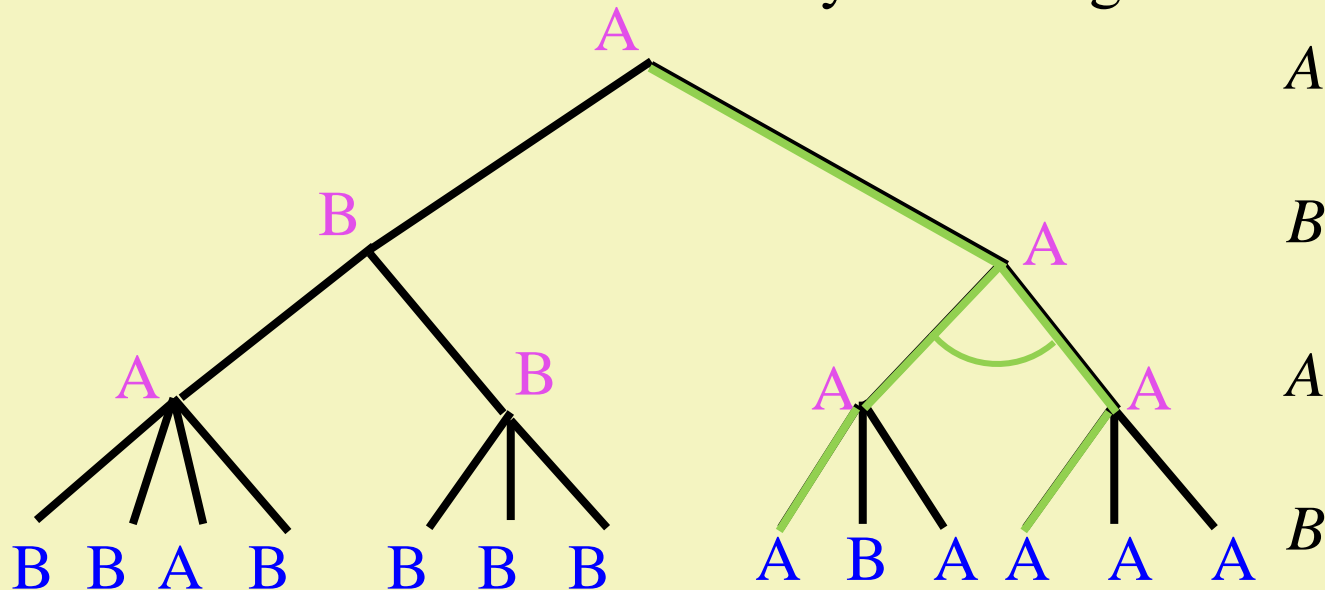


Nincs nyerő stratégia.

Csak az egyik játékosnak lehet nyerő stratégiája.

Tétel

- A két esélyes (győzelem vagy vereség) teljes információjú véges determinisztikus kétszemélyes játékokban az egyik játékos számára biztosan létezik nyerő stratégia.



- A három esélyes játékokban (van döntetlen is) a nem veszteső stratégiát lehet biztosan garantálni.

Megjegyzés

- ❑ Hasznos lehet a **nem-vesztő stratégia** megtalálása is, ha döntetlent is megengedő játéknál nincs győztes stratégia.
- ❑ Általános zéró összegű játékoknál beszélhetünk **adott hasznosságot biztosító stratégiáról**.

- ❑ A nyerő stratégia megtalálása időigényes feladat.

sakk: 35^{90} vagy $1,76^{90} \approx 1,25 * 10^{22}$ levélcsúcs

átlagos számítógép:

100 000 csúcs/mp: $1,25 * 10^{17}$ mp \approx 400 millió év

Deep Blue (6000 általános és 480 speciális processzor):

126 millió csúcs/mp: 10^{14} mp $>$ 3 millió év

Részleges játékfa-kiértékelés

- ❑ A nyerő vagy nem-vesztő stratégia megkeresése egy nagyobb játékfa esetében **reménytelen**.
- ❑ Az optimális lépés helyett a **soron következő jó lépést** keressük.
 - Legyen a bennünket képviselő játékos neve mostantól MAX, az ellenfél pedig MIN.
- ❑ Ehhez az aktuális állapotból indulva kell a játékfa
 1. **néhány szintjét felépíteni,**
 2. ezen a részfa leveleinek a **hasznosságát megbecsülni,**
 3. majd a soron **következő lépést meghatározni.**

Kiértékelő függvény

□ Minden esetben szükségünk van egy olyan heurisztikára, amely a mi szempontunkból becsüli meg egy állás hasznosságát: $f: \text{Állások} \rightarrow [-1000, 1000]$ függvény.

□ Példák:

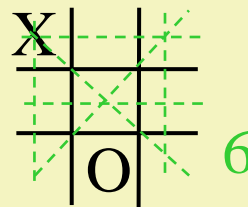
- Sakk: (kiértékelő függvény a fehérnek)

$$f(s) = (\text{fehér királynő száma}) - (\text{fekete királynő száma})$$

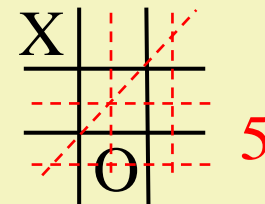
- Tic-tac-toe: $f(s) = M(s) - O(s)$

$M(s)$ = a saját lehetséges győztes vonalaink száma

$O(s)$ = az ellenfél lehetséges győztes vonalaink száma



6



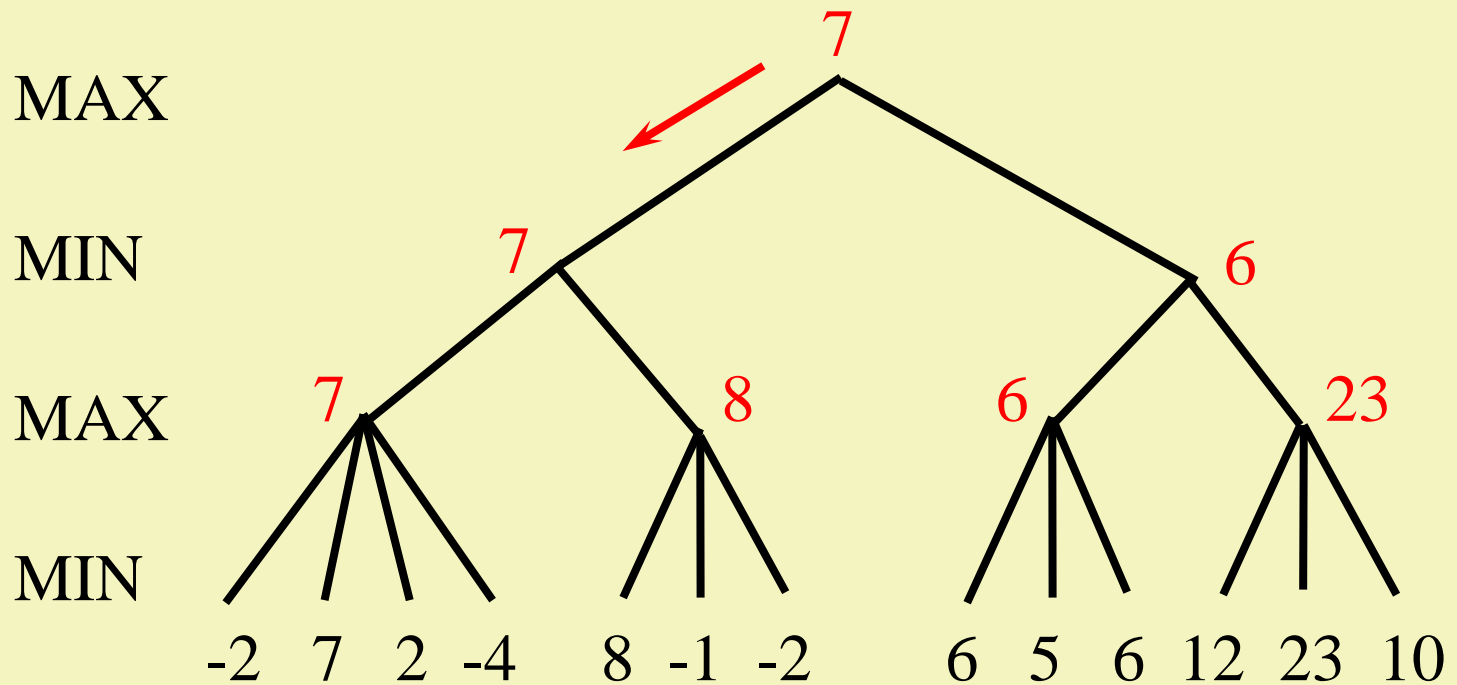
5

Minimax algoritmus

1. A játékfának az adott állás csúcsából leágazó **részfáját felépítjük** néhány szintig.
2. A részfa **leveleit kiértékeljük** a kiértékelő függvény segítségével.
3. Az **értékeket felfuttatjuk** a fában:
 - A saját (MAX) szintek csúcsaihoz azok gyermekeinek maximumát: $szülő := \max (gyerek_1, \dots, gyerek_k)$
 - Az ellenfél (MIN) csúcsaihoz azok gyermekeinek minimumát: $szülő := \min (gyerek_1, \dots, gyerek_k)$
4. **Soron következő lépésünk** ahhoz az álláshoz vezet, ahonnan a gyökérhez felkerült a legnagyobb érték.

Példa

Legyen a mi nevünk MAX, az ellenfélé MIN.

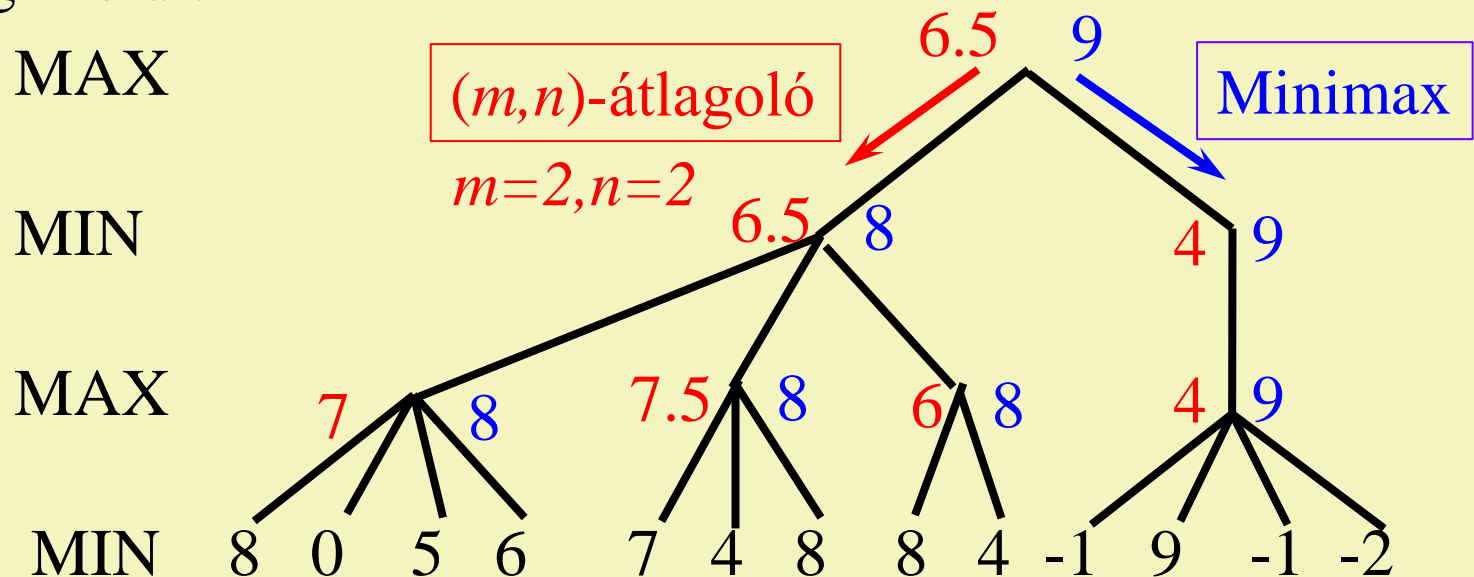


Megjegyzés

- Az algoritmust minden alkalommal, valahányszor mi következünk, megismételjük, hiszen lehet, hogy az ellenfél nem az általunk várt legerősebb lépésekkel válaszol, mert:
 - eltérő mélységű részfával dolgozik,
 - más kiértékelő függvényt használ,
 - nem minimax eljárást alkalmaz,
 - hibázik.

Átlagoló kiértékelés

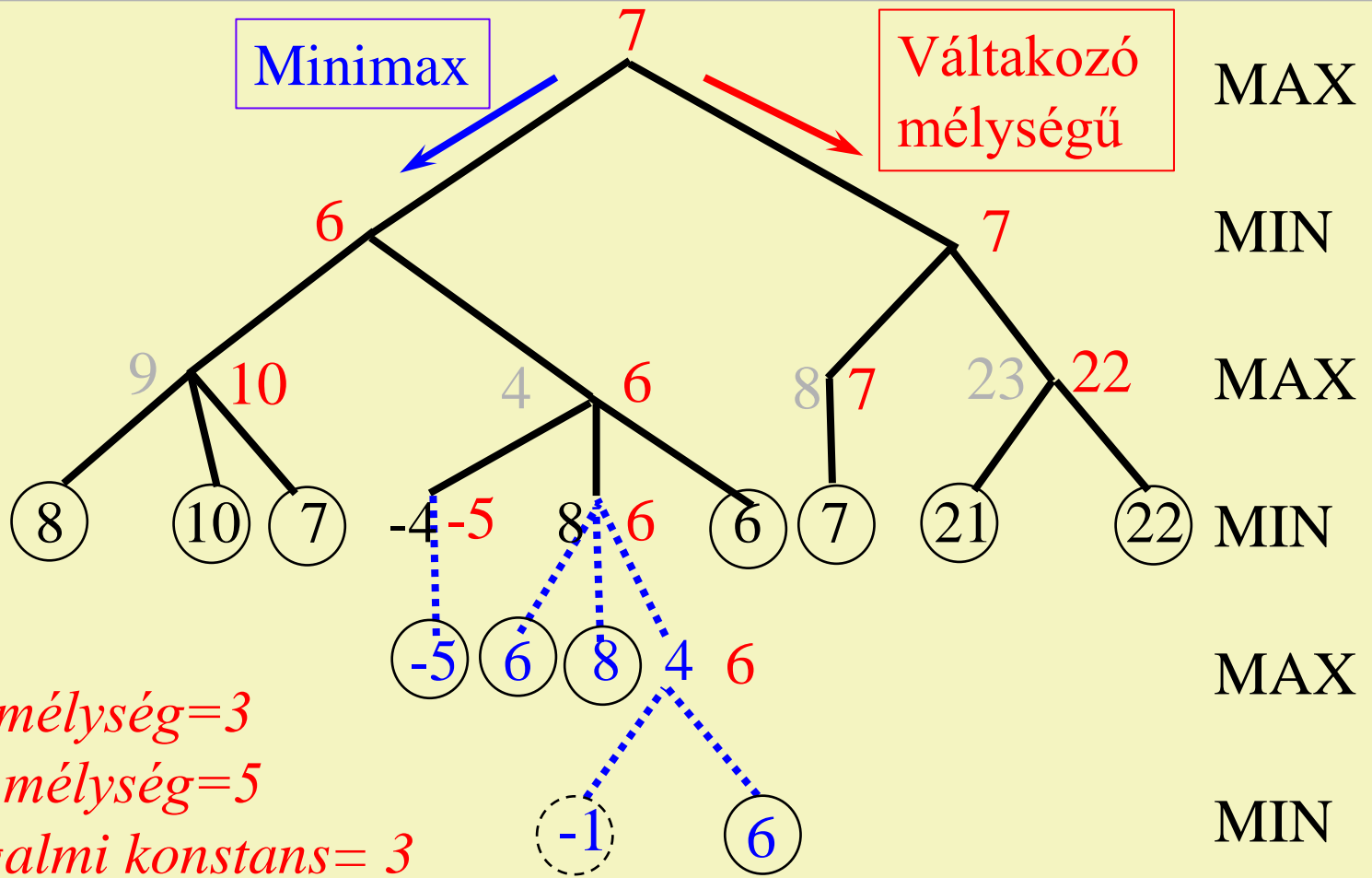
- Célja a kiértékelő függvény esetleges tévedéseinek simítása.
- MAX szintjeire az m darab legnagyobb értékű gyerek (max_m) átlaga, a MIN-re az n darab legkisebb értékű gyerek (min_n) átlaga kerül.



Változó mélységű kiértékelés

- ❑ Célja, hogy a kiértékelő függvény minden ágon reális értéket mutasson. Megtévesztő lehet egy csúcsnál ez az érték ha annak szülőjénél a kiértékelő függvény lényegesen eltérő értéket mutat: a játék ezen szakasza nincs nyugalomban.
- ❑ Egy adott szintig (minimális mélység) mindenképpen felépítjük a részfat,
- ❑ majd ettől a szinttől kezdve egy másik adott szintig (maximális mélység) csak azon csúcsok gyerekeit állítjuk elő, amelyek még nincsenek nyugalomban, amelyre nem teljesül a nyugalmi teszt: $|f(\text{szülő}) - f(\text{csúcs})| < K$,

Példa



Szelektív kiértékelés

- ❑ Célja a **memória-igény** csökkentése.
- ❑ Elkülönítjük a lényeges és lényegtelen lépéseket, és csak a **lényeges lépéseknek** megfelelő részfát építjük fel.
- ❑ Ez a szétválasztás heurisztikus ismeretekre épül.

Negamax algoritmus

□ Negamax eljárást **könnyebb implementálni**.

- Kezdetben (-1) -gyel szorozzuk azon levélcsúcsok értékeit, amelyek az ellenfél (MIN) szintjein vannak, majd
- Az értékek felfuttatásánál minden szinten az alábbi módon számoljuk a belső csúcsok értékeit:

$$\text{szülő} := \max(-\text{gyerek}_1, \dots, -\text{gyerek}_k)$$

Példa

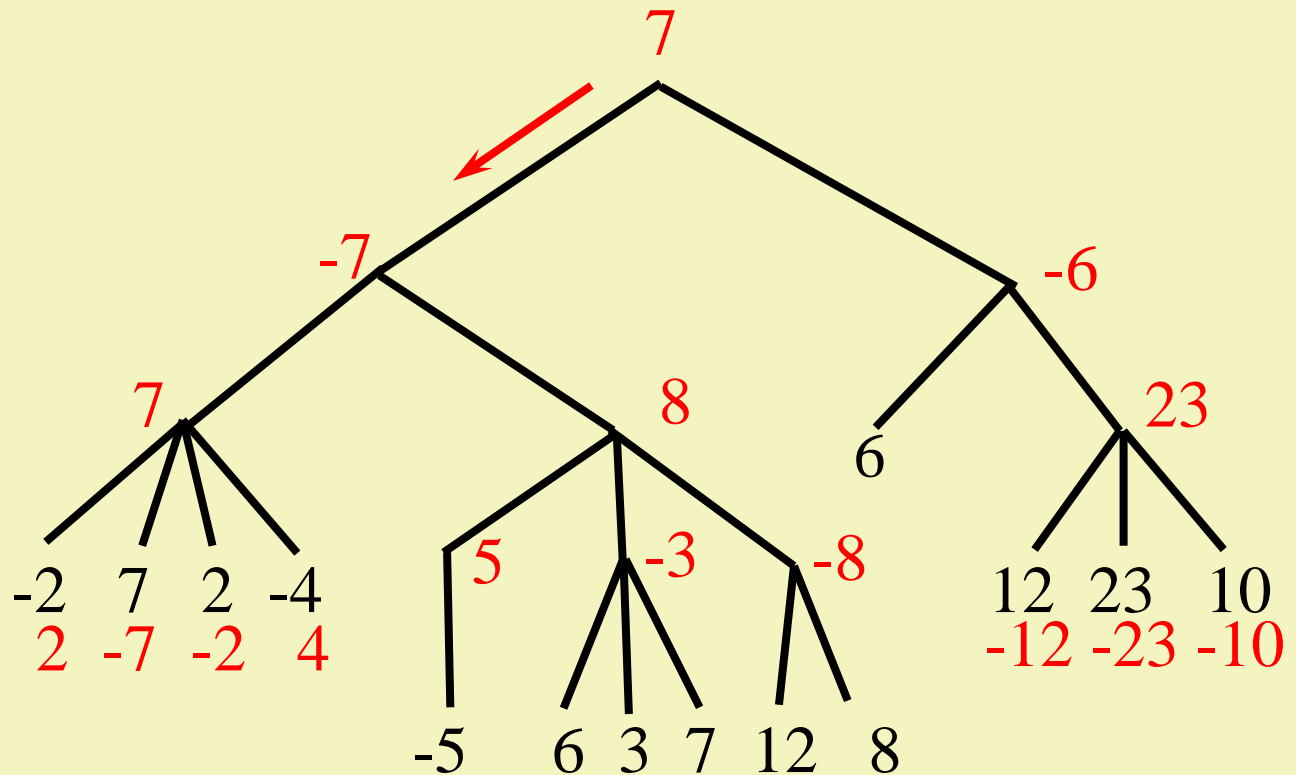
MAX

MIN

MAX

MIN

MAX



Alfa-béta algoritmus

- Visszalépéses algoritmus segítségével járjuk be a részfát (olyan mélységi bejárás, amely mindig csak egy utat tárol). Az aktuális úton fekvő csúcsok ideiglenes értékei:
 - a MAX szintjein α érték: ennél rosszabb értékű állásba innen már nem juthatunk
 - A MIN szintjein β érték: ennél jobb értékű állásba onnan már nem juthatunk
- Lefelé haladva a fában $\alpha := -\infty$, és $\beta := +\infty$.
- Visszalépéskor az éppen elhagyott (gyermek) csúcs értéke (felhozott érték) módosíthatja a szülő csúcs értékét:
 - a MAX szintjein: $\alpha := \max(\text{felhozott érték}, \alpha)$
 - a MIN szintjein: $\beta := \min(\text{felhozott érték}, \beta)$
- Vágás: ha az úton van olyan α és β , hogy $\alpha \geq \beta$.

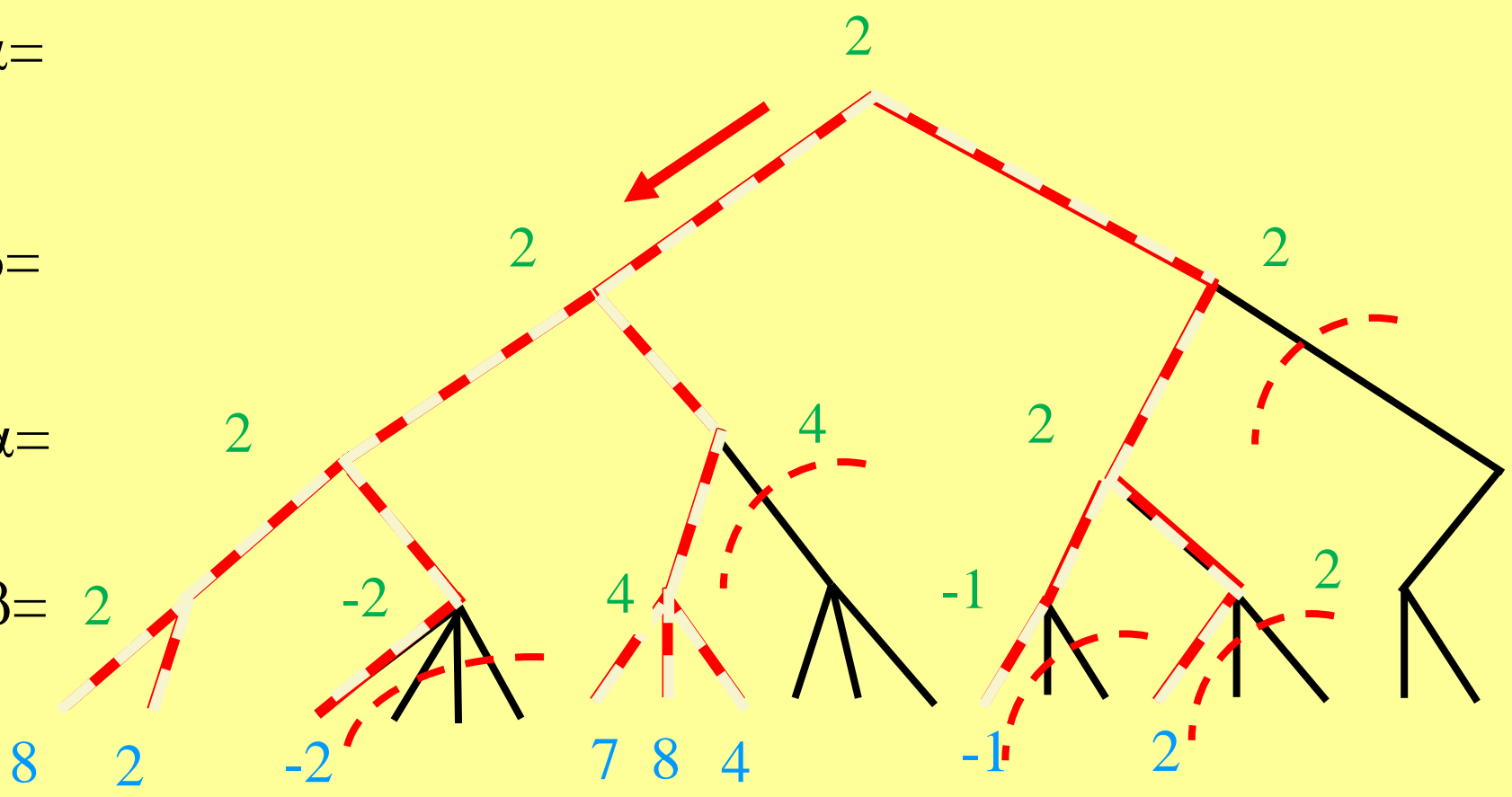
Példa

MAX $\alpha=$

MIN $\beta=$

MAX $\alpha=$

MIN $\beta=$



Elemzés

- ❑ Ugyanazt a kezdőlépést kapjuk eredményül, amit a minimax algoritmus talál. (Több egyforma kezdőirány esetén a „baloldalit” választjuk.)
- ❑ **Memória igény:** csak egy utat tárol.
- ❑ **Futási idő:** a vágások miatt sokkal jobb, mint a minimax módszeré.
 - Átlagos eset: egy csúcs alatt, két belőle kiinduló ág megvizsgálása után már vághatunk.
 - Optimális eset: egy d mélységű b elágazású fában kiértékelt levélcsúcsok száma: $\sqrt{b^d}$
 - Jó eset: A részfa megfelelő rendezésével érhető el.

Kétszemélyes játékot játszó program

- ❑ Váltakozó mélységű, szelektív, (m,n) átlagoló, negamax alfa-béta kiértékelést végez.
- ❑ Keretprogram, amely váltakozva fogadja a felhasználó lépéseit, és generálja a számítógép lépéseit.
- ❑ Kiegészítő funkciók (beállítások, útmutató, segítség, korábbi lépések tárolása, mentés stb.)
- ❑ Felhasználói felület, grafika
- ❑ Heurisztika megválasztása (kiértékelő függvény, szelekció, kiértékelés sorrendje)